

ג) כאשר יושע המקווה לישועת ה' – הוא יתלה את הישועה בקב"ה, ולא יתפס למבט השקר של טבע או מקרה או השתדלות אנושית – לתלות בהם את ישועתו. ולעומת שלש התועליות הללו אנו חוזרים על הפסוק שלש פעמים, בסדר שונה. אנו פותחים כל פעם במילה אחרת, כי שלש המלים של הפסוק הזה מורות על שלש התועלות הנ"ל.

[אוצר החכמה]

לישועתך קויתי ה' – כאן נרמזה התועלת של הישועה, שמסיבת התקווה לישועת ה' – יושע המקווה אליו.
קויתי ה' לישועתך – כאן נרמזה התועלת של עצם תקווה והייחול אליו יתברך.
ה' לישועתך קויתי – כאן נרמזה התועלת של ההבחנה וההכרה שה' הוא שהושיע את זה שקווה אליו.

[אוצר החכמה]

ויכל יעקב לצות את בניו ויאסף רגליו אל המטה ויגוע ויאסף אל עמיו
 (ויחי מ"ט, ל"ג)

[אוצר החכמה]

רש"י: "ויגוע ויאסף – ומיתה לא נאמרה בו, ואמרו חז"ל: יעקב אבינו לא מת". עכ"ל.

ז"ל הגמ' תענית דף ה': – "א"ר יוחנן: יעקב אבינו לא מת (אלא חי הוא לעולם). א"ל: וכי בכדי (בחנם) ספדו ספדנייא וחנטו חנטייא וקברו קבריא!! (דכתיב ביה: 'ויחנטו', 'ויספדו', 'ויקברו'). א"ל: מקרא אני דורש (והאי דחנטו חנטייא – סבורים היו שמת) שנא' – ואתה אל תירא יעקב וגו' כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים. מקיש הוא לזרעו, מה זרעו בחיים (החיים הוא מקבץ שהם בשבי, שהמתים אינם בשבי) אף הוא בחיים (שיביאנו בגולה כדי לגאול את בניו לעינינו, כמו שמצינו במצרים: וירא ישראל את מצרים מת וגו' ודרשינן – ישראל סבא. ודחנטו חנטיא – נדמה להם שמת אבל חי היה). עכ"ל הגמ' ופי' רש"י.

לפני מספר שנים הקשבתי בהספד לת"ח חשוב, ושמעתי אותו מצטט גמרא זו ואומר בערך כך: "מה למדנו מכאן רבותי? שמה שאנחנו רואים זה כלום, הבל. רואים שחונטים, סופדים, קוברים, אבל אם מקרא אני דורש שהוא חי – אז הכל אחיזת עינים; לא חנטו, לא ספדו, לא קברו. המקרא הוא המציאות. מורי ורבותי, עכשיו לילה, נכון? אם יבוא ברגע זה החזון-אי"ש זצ"ל ויאמר שעכשיו יום – אז עכשיו יום!

חשך בחוץ, ירח וכוכבים, אבל אם החזון-אי"ש אומר שעכשיו יום – אז עכשיו יום. מקרא אני דורש! עד כאן דבריו בערך ובקיצור.

לענ"ד, הדיבור הזה אין בו ממש, הרי הוא מחנך לתמימות של טפשות. אם יקרה מקרה כזה אני אעדיף לומר שהאיש הזה איננו החזון-אי"ש, ולא שהלילה הוא יום. נכון שאם המקרא נדרש כך אזי תתבטל המציאות ואלף כמותה מפני המקרא, אבל למה לא נתחשב במציאות כדי להכריע שלא כך נדרש המקרא, או שאין הדרשן הזה מוסמך לדרוש. מצווה עלינו לנסות וליישב, להתאים את התורה עם המציאות, ולא סתם כך לעצום עינים וללגלג על מסקנת המדע. [ז"ל הרד"ק שמואל-א' כ"ט, כ"ד – "וראינו מחלוקת בין הגאונים בדבר הזה, וכולם נשתוו כי מעשה האוב הבל ותהו ודברי כזב והיתול. אבל יש מהם אומרים, כי לא דבר שמואל עם שאול וח"ו – לא עלה שמואל מקברו ולא דיבר, אבל האשה עשתה הכל ברמאות וכו' זהו פירוש רב שמואל בן חפני הגאון ז"ל. ואמר: אף על פי שמשמעות דברי-החכמים ז"ל בגמרא – כי אמת היה שהחייתה האשה את שמואל לא יקובלו הדברים במקום שיש להם מכחישים מן השכל". ע"כ דברי הרד"ק אשר הסכים עם פירוש זה. וזה פשוט שאין כוונת רב שמואל בן חפני לסתור את דברי הגמ' מן השכל, דבר זה הס מלהזכיר. אלא כוונתו, שעלינו לדחוק את משמעות הגמרא, ולפרש בה שלא כנראה ממשמעותה הפשוטה, במקום שמשמעותה הפשוטה מכחישה את השכל.]

לא מיבעי לפי הרשב"א בחידושי אגדות שם, ז"ל: "ודע שמה שהשיב ר' יצחק 'מקרא אני דורש' לא להעמיד דבריו של ר' יוחנן על צד כוונת רב נחמן השיב כן, ולומר שעל המקרא היה סומך לדרוש ממנו כי יעקב בעצמו לא מת, שהרי בוודאי נתאמת מאמר רב נחמן, כי בוודאי נספד ונחנט ונשאווהו ממצרים וקברוהו בקברי אבותיו. והיאך אפשר שסמך ר' יוחנן או ר' יצחק על מדרש רמז אחד נעלם שבמקרא יותר ממה שהיה סומך על מקראות גלויים מבוארים שמת ושנספד ושנחנט ושנקבר, זה מה שהשכל דוחה ומרחיק בלי ספק. רק ר' יצחק כך השיבו: לא על מיתת גופו אני אומר, אך מקרא אני דורש – מה זרעו בחיים אף הוא בחיים, ואז הבין רב נחמן רמזי סודו וקיבל ממנו ושתק". הרי להדיא ש"השכל דוחה ומרחיק בלי ספק" להתעלם ממראה העינים. [ועיין שם מה שפי' הרשב"א על פי נגלה, שהכוונה על עולם הבא, שכל זרעו של יעקב זכו לחיי נצח בעוה"ב, וזה מראה שיעקב עצמו לא היתה בו שום פסולת שלמיתה אזלא, כי הענפים יורו על השורש; על פי ספר פרדס רימונים.]

אך לענ"ד גם רש"י לא נתכווין לומר שיעקב אבינו לא מת והוא שוכב היום חי בקבר. ומה שכתב "סבורים היו שמת" יתפרש כך: